

Mali Borçlar

İşletmeler faaliyetleri için gerekli varlıkların finansmanında sadece özkaynaklarıyla yetinemezler; senetli ve senetsiz borçlanmalar yanında bankalardan da çeşitli ticari krediler alırlar. Bankalardan kredi almayan işletme yok gibidir. Doğaldır ki, alınan bu krediler için işletmeler üzerinde anlaşılan yüzdelere göre faiz öderler.

İşletmeler bankalardan nakit kredilerden başka üçüncü kişi veya kuruluşlara üstlendikleri işleri yerine getirecekleri konusunda güvence vermek üzere teminat mektubu alabilirler. Bu teminat mektupları için bankaya sadece komisyon öderler.

Mali borçlar kapsamına bankaların dışında sermaye piyasalarından sağlanan borçlar da girer. Anonim şirketler, tahvil çıkararak piyasadan uzun vadeli borçlanma olanağına sahiptirler.

Bu ünitenin daha kolay anlaşılabilmesi için iş hayatındaki işletmelerin finansman işlerini yürüten elemanlarla ilişki kurarak bankalardan kredi sağlama da izlenen süreç ve alınan kredi türlerinin işleyiş biçimleri hakkında bilgi alınız. Bu bilgileri üniteadaki açıklamalarla karşılaştırınız. Konunun muhasebe kayıtları için ünite de yer alan soruları mutlaka yazarak yapınız.

Amaçlarımız

Bu üniteyi okuduktan sonra;

- 1. İşletmeler bankalardan nasıl ve ne tür krediler alırlar? Alınan bu krediler işletmenin muhasebesinde nasıl kayda alınır?*
- 2. Anonim şirketlerin tahvil çıkararak sermaye piyasasından borçlanmaları ne şekilde muhasebeleştirilir?*

konularında gerekli bilgi ve becerilere sahip olabilirsiniz.

MALİ BORÇLARIN KAPSAMI VE İLGİLİ HESAPLAR

Bu ünite de işletmelerin bilançolarının aktiflerinde yer alan varlıkların finansmanında, diğer deyişle edinilmelerinde kullanılan yabancı kaynaklardan "mali borçlar" ve muhasebeleştirilmesi ele alınacaktır.

Mali borçları, işletmelerin ticari borçlarından ve diğer borç türlerinden ayıran özellikleri; bu hesap grubunda yer alan borçların ya kredi kurumlarından sağlanan borçlar olması ya da sermaye piyasası araçları ile sağlanmasıdır.

Tekdüzen Hesap Planında Kısa Vadeli Mali Borçlara ilişkin hesapların bazıları şunlardır:

300 BANKA KREDİLERİ

303 UZUN VADELİ KREDİLERİN ANAPARA TAKSİTLERİ VE FAİZLERİ

304 TAHVİL ANAPARA BORÇ, TAKSİT VE FAİZLERİ

309 DİĞER MALİ BORÇLAR

Uzun Vadeli Mali Borçlara ilişkin en tipik örnek:

405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER

Biz bu ünite de en önemli kredi kurumu olan bankalardan alınan krediler ile uzun vadeli finansman olanağı sağlayan ve bir sermaye piyasası aracı olan tahvil çıkarmak suretiyle borçlanmaya yönelik konuları örneklendirerek açıklayacağız.

SIRA SİZDE

Bir borcun mali borç sayılabilmesi için: 1) Nereden ya da 2) Hangi tür araçlarla sağlanmış olması gerekir?

BANKA KREDİLERİ

İşletmeler bankalardan nasıl ve ne tür krediler alırlar? Alınan bu krediler işletmenin muhasebesinde nasıl kayda alınır?

Günümüzde işletmelerin sadece özkaynaklarıyla faaliyetlerini yürütebilmeleri olanaksızdır. Yabancı kaynaklardan da yararlanmaları, yani borçlanmaları kaçınılmazdır. Bankalar, işletmelerin bu gereksinimlerini karşılayan en önemli mali kuruluşlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bankalar, çeşitli kaynaklardan sağladıkları paraları gereksinimi olan kişi veya kuruluşlara belirli bir faiz karşılığında kredi şeklinde verirler.

DÜŞÜNELİM

Bankalar kredi talep eden işletmelerden neler isterler?

Bankalar açısından verilen kredinin geri dönmeme riski vardır. Yani verilen her kredi, krediyi alan kişi veya işletmenin durumuna göre değişen oranda ödenmeme riski ile karşı karşıyadır. Bu riski belirlemek ve azaltmak amacıyla yapılacak değerlendirmeler için kredi talep edenin mali durumu ve ilgili konulara ilişkin bilgilere gereksinim duyulur. İşte bu amaçla bankalar, kredi talep eden kişi veya işletmelerden aşağıdaki belgeleri isterler ve kredi dosyalarına koyarlar:

1. Hesap vaziyeti (Bu belge basılı bir form olup, içinde işletmenin son üç yıl ile ilişkin bilanço ve gelir tabloları gösterilir.),
2. Ticaret sicil belgesi,
3. Ticaret ve Sanayi Odası veya dernek kaydı belgesi,
4. Şirketi temsile yetkililerin imza sirküleri (noterden onaylı),

İmza sirküleri, bir işletmeyi temsil eden kişinin imza örneğini ve imza yetkisini gösteren resmi bir belgedir.

5. Şirket ana sözleşmesi,
6. Diğer belgeler (Bankalar gerekli gördükleri her türlü belgelerin asıl veya suretlerini isteyebilirler).

Yukarıdaki belgelerin elde edilmesinden sonra kredi isteyen işletme hakkında piyasada istihbarat yapılır. Kredi isteyen konusundaki yeterliliği, iş ahlakı ve karakteri, taşınır ve taşınmaz mal varlığı, diğer bankalarla ilişkisi, projelerinin gerçekliği, fon ve katma değer yaratma kapasitesi, yöneticileri, pazarlama ve fiyatlandırma etkinliği, teknolojisi, maliyet yapısı ve işçi sorunları gibi çok çeşitli bakımlardan değerlendirilerek tabii tutulur.

Eldeki belgeler ve istihbarat sonuçlarına göre firmanın kredi değerliliği yani ne kadar kredi verilebileceği belirlenir. Kredi talebinin tutarı şube yetkisini aşıyorsa, öneri Genel Müdürlüğe aktarılarak yetkili organlarca karara bağlanması sağlanır. Sonuç olumlu olduğu takdirde bankayla müşteri arasında bir kredi sözleşmesi imzalanır.

Bankalar kredi talep edenlere iki tür kredi sağlarlar:

1. Nakit Krediler
2. Nakit Olmayan Krediler – Teminat Mektupları ve Kefalet Kredileri

Bankalardan ticari kredi sağlanması sırasında nasıl bir süreç izlenir?

SIRA SİZDE

Nakit Krediler

Nakit kredileri, bankaların müşterilerine ödünç para vermek suretiyle kullandıkları kredilerdir. Bu kredilerin (ticari kredi) başlıcaları; iskonto, iştirah, avans kredisi ve borçlu cari hesaptır.

Senet iskontosu ve iştirahıyla nakit kredisi sağlanması "Alacaklar" başlıklı 9. Ünite ele alındığından, bu ünite borçlu cari hesap şeklinde sağlanan nakit kredileri işlenecektir.

Borçlu cari hesap nedir?

DÜŞÜNELİM

Bankaların kredi talebinde bulunan müşterilerine belirli bir rakamla sınırlı bir cari hesap açarak bu hesaptan kredi sınırları içinde borç para çekmelerine ve yatırmalarına olanak sağlarlar. Bankanın kredi olanağı sağladığı işletmeler adına açtığı bu hesaplarda, işletmelerin çektikleri ve yatırdıkları tutarlar kayda alınır. Bir işletme aldığı borçtan fazlasını bankaya yatırmayacağından, bu hesap açık kaldığı sürece bankaya borçlu olacaktır. Bu nedenle bu tür ilişki üzerine açılmış hesaplara "borçlu cari hesaplar" denir.

Borçlu cari hesap kredi türleri nelerdir?

DÜŞÜNELİM

Borçlu cari hesap şeklinde açılan krediler:

1. Açık krediler
 2. Kefalet karşılığı krediler
 3. Maddi teminat karşılığı krediler
- şeklinde sınıflandırılabilir.

Bu şekillerde açılan krediler genellikle bir vade ile bağlı değildir. Ancak, banka 15 gün önceden haber vermek koşuluyla hesabı kapatma hakkına sahiptir. İşletme adına açılan borçlu cari hesaptan önceden belirlenen kredi limitini aşma-

Tahakkuk, tahsilat ve ödemenin o anda yapılıp yapılmamasına bakılmaksızın, gelirin kazanılması, giderin doğması durumunun hesaplara geçirilmesidir.

mak koşuluyla gereksinimi olduğu zaman para çeker; para durumu elverişli olduğu zaman da bu hesaba yatırarak faiz giderini azaltmaya çalışır.

Borçlu cari hesap kredilerinde bir yılda dört faiz tahakkuk dönemi bulunur. Bu dönemlerin sonları 31 Mart, 30 Haziran, 30 Eylül ve 31 Aralıktır. Diğer bir deyişle bu kredi türünde yılda dört kez faiz (finansman) gideri tahakkuku yapılır. İşletmenin bankayla anlaşması durumunda daha değişik faiz dönemlerinin saptanabileceğini belirtelim.

DÜŞÜNELİM

Bankalardan kullanılan kredilerin izleneceği hesap olan Banka Kredileri Hesabının niteliği ve işleyişi nasıl olmalıdır?

Kredi ne şekilde sağlanırsa sağlansın, alınan krediler bankaya olan bir borç olması bakımından pasif karakterli bir yabancı kaynak hesabı olan "300 Banka Kredileri Hesabı"nın (uzun vadeli kredilerde 400 Banka Kredileri Hesabı'nın) alacağına kaydedilir. Alınan kredilerin çeşitli şekillerde ödenmeleri halinde bu hesaba borç kaydedilir.

"300 Banka Kredileri Hesabı" bir büyük defter hesabı olduğundan diğer bir ifadeyle çeşitli bankalardan alınan kredileri toplam olarak göstereceğinden kredi alınan her bir banka için yardımcı hesap açılması gerekir.

SIRA SİZDE

Borçlu cari hesap şeklindeki kredilerin temel özellikleri nelerdir?

Açık Krediler

Kredi limiti, kredi miktarının üst sınırıdır.

Açık krediler borç alanın imzasından başka bir teminata dayanmayan kredi türüdür. Bu krediler banka tarafından çok iyi tanınan kişi veya kuruluşlara açılır ve mali durumları diğer kredi türlerindeki gibi daha dikkatli olarak izlenir. Bu kredilerin limiti, karşılığı olan kredilere göre nispeten daha düşüktür. Bir kişi veya kuruluşa açık kredi açılabilmesi için:

1. Mali durumunun ve faaliyet sonuçlarının iyi olması,
2. Uzun bir ticari geçmişe sahip olması,
3. Ticari ahlakının iyi olması,
4. Faaliyet konusunun güvenli olması,
5. İşlerinde deneyimli olması,
6. O banka şubesinde yeterli ticari mevduatı olması ve komisyonlu işler getirmesi,

gibi koşullar aranır.

DÜŞÜNELİM

Açık kredi şeklindeki borçlu cari hesaplardan çekilen paralar nasıl muhasebeleştirilir?

ÖRNEK

İşletme, 2.4.200. tarihinde T. İş Bankasından 2.000.000.000 lira limitli kredi sağlamış ve banka nezdinde adına açılan 15120 nolu borçlu cari hesaptan 500.000.000 lira çekmiştir.

2.4.200.		
100 KASA HS.		500.000.000
300 BANKA KREDİLERİ HS.		500.000.000
-T. İş Bankası		

2.000.000.000 liralık kredi limiti, işletmenin borçlanabileceği en yüksek tutarı ifade etmektedir. İşletme bu tutarı geçmemek üzere, ihtiyacına göre bu hesaptan para çekebilir; istediği zaman da bu hesaba para yatırabilir.

İşletme, 8.4.200. tarihinde T.İş Bankasına bir yazılı talimat vererek 15120 nolu borçlu cari hesabından 1.500.000.000 liralık bir tutarın, aynı banka nezdindeki 10200 nolu ticari mevduat hesabına (A.c/h) aktarılmasını (virman) istemiştir.

ÖRNEK

8.4.200.		
102 BANKALAR HS.	1.500.000.000	
-T.İş Bankası		
300 BANKA KREDİLERİ HS.		1.500.000.000
-T.İş Bankası		

Yukarıdaki madde kaydıyla işletmenin T.İş Bankasına olan kredi borcunda 1.500.000.000 liralık bir artış olurken , yine aynı banka nezdindeki ticari mevduat hesabında da aynı tutarda bir artış olmuştur.

300 BANKA KREDİLERİ HESABI	
	2.4.200.Çekilen 500.000.000
	8.4.200.Virman 1.500.000.000

Bu durumda işletme, İş Bankası tarafından kendisine sağlanan 2.000.000.000 liralık açık kredinin tamamını kullanmıştır. Bu borcunu azaltmadan hesaptan tekrar kredi çekme olanağı kalmamıştır.

300 Banka Kredileri Hesabı, bir ana hesap olduğundan başka bankalardan çekilen krediler de bu hesaptan yer alacaktır. Bu nedenle ayrı ayrı bankalardan alınan krediler için yardımcı hesapların açılması gerekir. Örneğimizde sadece T.İş Bankası borçlu cari hesaptan çekilen krediler yer almıştır.

Açık kredi şeklindeki borçlu cari hesaba yatırılan paralar nasıl muhasebeleştirilir?

İşletme 10.4.200. tarihinde T.İş Bankasındaki 15120 Nolu B.c/h'a 800.000.000 lira yatırmıştır.

ÖRNEK

10.4.200.		
300 BANKA KREDİLERİ HS.	800.000.000	
-T.İş Bankası		
100 KASA HS		800.000.000

300 BANKA KREDİLERİ HESABI	
10.4.200. Yatırılan 800.000.000	2.4.200.Çekilen 500.000.000
	8.4.200.Virman 1.500.000.000
	2.000.000.000

"300 Banka Kredileri Hesabı"nın alacak kalanı 1.200.000.000 lira (2.000.000.000 – 800.000.000), 10.4.200. tarihinde işletmenin bankalara (örneğimizde T.İş Bankasına) olan borcunu gösterir.

ÖRNEK

İşletme, daha önceki bir tarihte bir müşterisinden almış olduğu 300.000.000 TL'lik bir çeki 20.4.200. tarihinde T.İş Bankasına 15120 nolu kredi hesabından düşülmek üzere ciro etmiştir.

20.4.200.		
300 BANKA KREDİLERİ HS.	300.000.000	
-T.İş Bankası		
101 ALINAN ÇEKLER HS		300.000.000

300 BANKA KREDİLERİ HESABI			
10.4.200. Yatırılan	800.000.000	2.4.200.Çekilen	500.000.000
20.4.200. Yatırılan	300.000.000	8.4.200.Virman	1.500.000.000
	1.100.000.000		2.000.000.000

20.4.200. tarihi itibarıyla hesabın alacak kalanı olan 900.000.000 (2.000.000.000 – 1.100.000.000) lira, işletmenin bankaya olan kredi borcunu göstermektedir. Bu durumda işletme, T.İş Bankasındaki B.c/h'ından kredi limiti olan 2.000.000.000 liraya kadar yeniden 1.100.000.000 lira çekebilir.

DÜŞÜNELİM

Açık kredi şeklinde borçlu cari hesaba banka tarafından faiz tahakkuk ettirilir mi? Ettirilirse tahakkuk ettirilen faiz nasıl kayda alınır?

Yukarıda da kısaca belirttiğimiz gibi bankalar borçlu cari hesap kredileri için yılda dört kez 31 Mart, 30 Haziran, 30 Eylül ve yıl sonunda (31 Aralık) faiz hesaplayarak işletmelerin aldıkları kredi borçlarına eklerler.

ÖRNEK

T. İş Bankasının 15120 nolu B. c/h için işletmeye gönderdiği hesap özeti-nden 1 Nisan-30 Haziran dönemi için 90.000.000 lira faiz tahakkuk ettirdiği görülmüştür.

30.6.200.		
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	90.000.000	
300 BANKA KREDİLERİ HS.		90.000.000
-T.İş Bankası		

İşletmenin T.İş Bankasından aldığı krediler nedeniyle aleyhine tahakkuk eden faizden sonra "300 Banka Kredileri Hesabı"nın görünümü şöyle olacaktır:

300 BANKA KREDİLERİ HESABI			
10.4.200. Yatırılan	800.000.000	2.4.200.Çekilen	500.000.000
20.4.200. Yatırılan	300.000.000	8.4.200.Virman	1.500.000.000
		30.6.200.Faiz	90.000.000
	1.100.000.000		2.090.000.000

İşletmenin bankaya olan kredi borcu tahakkuk eden faizle birlikte (2.090.000.000 – 1.100.000.000) 990.000.000 lira olmuştur.

İşletme 4.7.200. tarihinde T. İş Bankasından aldığı bir dekonttan müşteri Erdal Güler'in 10150 Nolu B.c/h'a 150.000.000 lira yatırdığını öğrenmiştir. Gerekli kaydı yapınız.

SIRA SİZDE

Maddi Teminat Karşılığı Krediler

Açık kredilerin bankalar açısından geri ödenmeme riski büyüktür. Bu nedenle bankalar kendilerine bir güvence sağlamak için kredi talep eden işletmelerden ya sağlam bir kefil ya da maddi teminat isterler. Maddi teminat olarak kabul edilebilen varlıklar: Değerli madenler, menkul kıymetler, ticari mallar, akreditif ve kambyo senetleridir.

Maddi teminat karşılığı açılan borçlu cari hesaplarda banka, teminat olarak aldığı varlığın değerinin tamamı kadar kredi ödemesinde bulunmaz. Marj denilen, yüzde ile ifade edilen bir kısım kadar noksan ödeme yaparak kendisini güvenceye alır.

Uygulamada en çok senetlerin maddi teminat olarak kullanılması nedeniyle aşağıda senet karşılığı krediler açıklanacaktır.

Akreditif; yurt dışından satın alınacak mal için, malı alan işletme adına bir banka tarafından malı satan yabancı işletmeye, malın teslimine ilişkin belgelerin gönderilmesi koşulu ile ödenmek üzere yapılan para havalesi işlemidir.

Senet karşılığı kredide kredi olarak verilecek tutar nasıl belirlenir ve nasıl muhasebeleştirilir?

DÜŞÜNELİM

İşletme, Akbank'tan senet karşılığı 5.000.000.000 lira limitli kredi sağlamıştır. Yapılan anlaşmaya göre Akbank; işletmenin getireceği senetlere % 25 marj uyguladıktan sonra ödeme yapacaktır.

İşletme 1.3.200. tarihinde aşağıda dökümü verilen toplam 600.000.000 lira nominal değerli üç senedi bankaya rehin olarak ciro etmiş, % 25 marjla 600.000.000 x 0.75 = 450.000.000 lira kredi çekmeye hak kazanmıştır. Ancak; işletme bu tutarın gereksinimi olan 400.000.000 lirasını 12780 Nolu B.c/h 'tan çekmiştir. (İşletme gereksinim duyduğunda 50.000.000 lira krediyi bankaya teminata senet vermeden çekebilir)

ÖRNEK

İşletme, bankanın tanıyacağı kredi kapsamında, elinde bulunan senetleri teminat göstererek nakdi kredi kullanabilmektedir.

Senet No	Borçlular	Vade	Nominal Değer
1	Gül Tan	30.5.200.	300.000.000
2	Can Şan	15.6.200.	200.000.000
3	Alp Çan	28.6.200.	100.000.000
			600.000.000

1.3.200.		
121 ALACAK SENETLERİ HS.	600.000.000	
-Teminattaki Senetler		
121 ALACAK SENETLERİ HS.		600.000.000
- Cüzdandaki Senetler		
100 KASA HS	400.000.000	
300 BANKA KREDİLER HS.		400.000.000
-Akbank B c/h.		

Yukarıdaki ilk muhasebe kaydı senetlerin bankaya teminata verilmesini, ikinci kayıt ise, çekilen tutarın muhasebeleştirilmesini göstermektedir.

DÜŞÜNELİM

Teminat olarak bankaya verilen senetlerin vadesi geldiğinde boçluları tarafından ödeme yapılabilir mi? Yapılırsa bu ödeme nasıl muhasebeleştirilir?

İşletme, bankaya olan borcunu ödediğinde senetlerini geri alabilecektir. Uygulamada genellikle bu senetlerin tutarının vadelerinde boçluları tarafından bankaya yatırılmasıyla borçlar kapatılmaktadır. Banka, tahsil ettiği senet tutarını işletmenin borcundan düşerek, durumu işletmeye bir dekont ile bildirir.

ÖRNEK

İşletme, 2.6.200. tarihinde Akbank'tan aldığı dekonttan boçlusu Gül Tan olan 300.000.000 liralık senedin banka nezdindeki 12780 Nolu B.c/h'a yatırıldığını öğrenmiştir.

2.6.200.		
300 BANKA KREDİLERİ HS.	300.000.000	
-Akbank		
121 Alacak Senetleri HS.		300.000.000
-Teminattaki Senetler		

Teminata verilen senetler vadelerinde boçluları tarafından bankaya yatırılması durumunda, banka tarafından ödenmeyen senetler protesto ettirilerek durum işletmeye bildirilir.

ÖRNEK

İşletme, 19.6.200. tarihinde bankadan aldığı dekonttan 200.000.000 liralık ve boçlusu Can Şan olan senedin tahsil edilemediği, protesto ettirildiği ve 5.000.000 lira protesto giderinin boçlu cari hesabına kaydedildiğini öğrenmiştir. Bunun üzerine protestolu senet bankadan alınmıştır.

19.6.200.		
121 ALACAK SENETLERİ HS.	205.000.000	
-Protestolu Senetler		
121 ALACAK SENETLERİ HS.		200.000.000
-Teminattaki Senetler		
300 BANKA KREDİLERİ HS.		5.000.000
-Akbank B c/h		

Yapılan kayıta teminata verilen ve teminattaki senetler yardımcı hesabında izlenen senet, borçlusu tarafından ödenmeyip, banka tarafından protesto edilmiş olması nedeniyle senet bu kez protestolu senetler yardımcı hesabına aktarılmıştır.

Yukarıdaki durumda işletme, bankanın uyguladığı % 25 marj ve kalan kredi borcu dikkate alınarak hesaplanan tutarda ya yeni bir senedi teminata verecek ya da nakdi ödemede bulunacaktır.

İşletme 225.000.000 liralık kredi borcunu kendisi nakden ödeyerek, teminat olarak verdiği 300.000.000 liralık alacak senedini geri almıştır. Gerekli kayıtları yapınız.

SIRA SİZDE

İşletme, Akbank nezdinde açtığı 12780 nolu senet karşılığı borçlu cari hesabına 60.000.000 faiz tahakkuk ettiğini, gönderilen hesap özetiinden öğrenmiştir. Faiz giderinin tahakkuk kaydını gösteriniz.

SIRA SİZDE

Nakit Olmayan Krediler – Teminat Mektubu

Bankalar müşterilerine nakit kredilerden başka, müşterisi adına kendi saygınlığını ortaya koyarak, onun taahhüdünü yerine getireceği konusunda üçüncü kişi ve kuruluşlara güvence verir. İşte verilen bu güvencele nakit olmayan krediler denmektedir.

Bu kredi grubu içinde yer alan en önemli kalem, teminat mektuplarıdır. Bankaların yurt içinde ve yurt dışında bulunan gerçek ve tüzel kişiler lehine bir malın teslimi; bir işin yapılması ya da bir borcun ödenmesi gibi konularda muhatap kuruluşlara hitaben verdikleri ve söz konusu yüklenimin yerine getirilememesi durumunda mektup bedelinin koşulsuz ödenmesi yükümlülüğünü içeren garanti belgelerine teminat mektubu denir.

Teminat mektupları, lehine teminat mektubu verilen kişi veya işletmenin kredi itibarına göre: 1) Açık kredi şeklinde, 2) Kefalet karşılığı kredi şeklinde (başka kişi veya kuruluşların kefaletiyle), 3) Maddi teminat karşılığı verilebilir. Bu teminat mektuplarında nakdi kredi söz konusu olmadığından banka faiz almaz; sadece komisyon alır.

Teminat mektubu, bankaların müşterisinin taahhüdü yerine getireceği konusunda üçüncü kişi ve kuruluşlara verdikleri yazılı güvencedir. Taahhüt yerine getirilmezse banka mektupta yazılı tutarı üçüncü kişilere öder, ödediğini de, kefil olduğu işletmeden talep eder.

Bankalardan alınan teminat mektupları nasıl muhasebeleştirilir?

DÜŞÜNELİM

Banka tarafından işletmeye teminat mektubunun verilmesi mali nitelikte bir olay değildir. Bu işlem ana hesaplarda bir değişme yaratmadığından kayıt zorunluluğu yoktur. Ancak istenirse, bu ilişkinin bilançonun aktifinde ve pasifinde değişme yaratmayan Nazım Hesaplarda izlenmesi mümkündür. Kaydı mutlaka gerekli olan, bankaya verilen komisyonudur.

İşletme, 5.6.200. tarihinde Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin açtığı bir ihaleye girebilmek için devamlı iş yaptığı Garanti Bankasından karşılıksız ve kefaletsiz 5.000.000.000 lira tutarlı bir teminat mektubu almış ve 50.000.000 lira komisyonu aynı banka nezdindeki 8305 Nolu ticari mevduat hesabından ödemiştir.

ÖRNEK

5.6.200.		
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	50.000.000	
102 BANKALAR HS.		50.000.000
- Garanti B.A c/h.		
900 BORÇLU NAZIM HESAPLARI HS	5.000.000.000	
-Teminat Mektubundan Borçlular		
-Eskisehir B.Belediyesi		
910 ALACAKLI NAZIM HESAPLAR HS.		5.000.000.000
-Teminat Mektubundan		
Alacaklılar		
-Garanti Bank		

Yukarıdaki ikinci madde, bankadan alınan teminat mektubunun ihaleyi veren kuruma verilmesinin muhasebeleştirilmesidir. "Teminat Mektubundan Borçlular" mektubun verildiği Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ni; "Teminat Mektubundan Alacaklılar" ise, mektubun alındığı Garanti Bankasını ifade etmektedir. İstenirse, bankadan teminat mektubunun alınma safhası da Nazım Hesaplarda izlenebilir.

İhalenin işletmede kalmaması nedeniyle ya da alınan ihalenin yerine getirilmesinden sonra, teminat mektubu Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden geri alınarak Garanti Bankasına iade edilecek ve yukarıda Nazım Hesaplara yapılan madenin tersi yapılacaktır.

SIRA SİZDE

Yukarıdaki örnekteki teminat mektubunun iade kaydını yapınız.

ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER

Anonim şirketlerin tahvil çıkararak sermaye piyasasından borçlanmaları ne şekilde muhasebeleştirilir?

Sermaye piyasası, orta ve uzun vadeli fon arz ve talebinin karşı karşıya geldiği piyasaya verilen ad. Burada genellikle tahvil, hisse senedi gibi finansal varlıklar alınıp satılır.

Nominal değer, tahvilin üzerinde yazılı olan değerdir.

Anonim şirketlerin, iktisadi devlet teşekküllerinin ve kamu kurumlarının uzun vadeli fon ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çıkardıkları borç senetlerine tahvil denir. Tahvil çıkarma yoluyla borçlanma şeklini T.T.K.'nın 421-433 maddeleri düzenlemiştir. Bu konuda Sermaye Piyasası Kurulunun yayımladığı tebliğlere de uyuma zorunluluğu vardır. Tahvil çıkarma, satış, ödeme (itfa) işlemlerine ilişkin muhasebe kayıtlarını bu dersin kapsamına dahil etmiyoruz.

Burada çok kısa olarak ifade etmek gerekirse, tahvil çıkararak borçlanma halinde uzun vadeli bir yabancı kaynak hesabı olan "405 Çıkarılmış Tahviller Hesabı", tahvillerin nominal değerleri ile alacaklandırılır.

ÖRNEK

Estaş Anonim Şirketinin çıkardığı 2 yıl vadeli yıllık % 40 faizli 200 milyar liralık tahvil, aracı Vakıflar Bankası tarafından tamamen satılmış ve tutarı 5.9.2001 günü işletmenin ticari mevduat hesabına kaydedilmiştir.

5.9.2001			
102 BANKALAR HS.		200.000.000.000	
-Vakıflar Bankası			
405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER HS.			200.000.000.000

Bilanço tarihinden itibaren bir yıl içinde ödenecek tahvil anapara borç ve taksitleri bilanço dönemlerinde (dönem sonunda) kısa vadeli bir yabancı kaynak hesabı olan "304 Tahvil Anapara Borç Taksit ve Faizleri Hesabı" na aktarılmak suretiyle "405 Çıkarılmış Tahviller Hesabı"na borç kaydedilir.

Yukarıda sözü edilen tahvillerin geri ödenme tarihi 31 Ağustos 2003 ise, 31.12.2002 tarihinde aşağıdaki madde yapılacaktır.

ÖRNEK

31.12.2002			
405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER HS.		200.000.000.000	
304 TAHVİL ANAPARA BORÇ TAKSİT VE FAİZLER HS.			200.000.000.000
-Tahvil Anapara			

Çıkarılan tahviller için dönemsonlarında işlemiş faizler muhasebeleştirilir. Hesaplanan faiz "780 Finansman Giderleri Hesabı"na borç "381 Gider Tahakkukları Hesabı"na alacak kaydedilir.

İşlemiş faizlerin kaydı.

780Finansman Giderleri Hs.
381Gider Tahakkukları Hs.

"304 Tahvil Anapara Borç Taksit ve Faizleri Hesabı"nda yer alan 200 milyar TL Eylül/2003'de şirket merkezinden nakden ödenmiştir. Gerekli kaydı yapınız.

SIRA SİZDE

Özet

İşletmeler bankalardan nasıl ve ne tür krediler alırlar? Alınan bu krediler işletmenin muhasebesinde nasıl kayda alınır?

- Bankalar verecekleri kredilerin geri dönme riskini azaltmak için öncelikle kredi talep eden işletmelerden; Hesap vaziyeti, ticaret sicil belgesi, Ticaret ve Sanayi Odası veya dernek kaydı belgesi, şirketi temsile yetkililerin imza sirküleri, şirketin ana sözleşmesi ve gerekli gördükleri her türlü belgelerin asıl veya suretlerini isterler.
- Bu belgelerin elde edilmesinden sonra işletmeler alacakları kredileri ödeyip, ödeyemeyecekleri açısından değerlendirilirler. Yapılan istihbarat ve mali tablolar analizinden sonra; nakit kredi ya da nakit olmayan kredi talepleri karara bağlanır. Bankaların kredi müşterilerine sağladıkları nakit krediler:
 1. Açık kredi
 2. Kefalet karşılığı kredi
 3. Maddi teminat karşılığı kredi şeklinde sınıflandırılabilir.
- Kredi ne şekilde (açık veya karşılık alınarak) sağlınırsa sağlansın, alınan krediler bir yabancı kaynak hesabı olan "300 Banka Kredileri" hesabının altına kaydedilir. Alınan kredilerin çeşitli şekillerde ödenmeleri halinde bu hesaba borç kaydedilir.

- Alınan krediler için bankalar genellikle üç aylık dönemler itibarıyla faiz tahakkuk ettirerek işletmenin kredi borçlarına eklerler. İşletme bu faiz giderini "780 Finansman Giderleri" hesabına kaydeder.
- Bankalardan alınan teminat mektupları nakdi olmayan bir kredidir. Bu nedenle bankaya sadece komisyon ödenir. İşletme bankadan aldığı teminat mektuplarını "Nazım Hesaplar" da izler.

Anonim şirketlerin tahvil çıkararak sermaye piyasasından borçlanmaları ne şekilde muhasebeleştirilir?

- Anonim şirketler, iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu kurumları tahvil çıkarmak suretiyle uzun vadeli yabancı kaynak sağlayabilirler. Tahvil çıkarma yoluyla borçlanma için T.T.K. ve Sermaye Piyasası Kurulunun yayınladığı tebliğlere uyma zorunluluğu vardır.
- Çok öz olarak ifade etmek gerekirse, tahvil çıkarak borçlanma halinde, "405 Çıkarılmış Tahviller" hesabı alacaklandırılır. İzleyen dönemde ödenecek tahviller, "405 Çıkarılmış Tahviller" hesabından "304 Tahvil Anapara Borç Taksit ve Faizleri" hesabına aktarılır.

Kendimizi Sınyalım

Bu üniteyi anlayıp anlayamadığınızı ölçmek için aşağıdaki soruları, sınav oluyormuş gibi cevaplayınız. Doğru cevapları ünitenin sonunda bulacaksınız. Başarı durumunuza göre ünitenin tümüne ya da cevaplayamadığınız sorulara ilişkin bölümleri yeniden çalışıp çalışmayacağınıza kendiniz karar verin. **UNUTMAYINIZ Kİ, SİZİ DEĞERLENDİRECEK KİŞİ, ŞU ANDA YİNE SİZSİNİZ.**

1. Aşağıdakilerden hangisi mali borçlar kapsamında yer alır?

- Satıcılar
- Borç Senetleri
- Banka Kredileri
- Ortaklara Borçlar
- Personele Borçlar

2. İşletme aşağıdaki durumlardan hangisinde bankaya faiz değil, komisyon öder?

- Açık Kredi
- Teminat Mektubu
- Maddi Teminat Karşılığı Kredi
- İskonto Kredisi
- Avans Kredisi

3.

102 BANKALAR HS. -A Bankası	XXX	
300 BANKA KREDİLERİ HS. -A Bankası		XXX

Bu yevmiye kaydı aşağıdaki işlemlerden hangisine aittir?

- Bankadaki ticari mevduat hesabına para yatırılmasına
- Bankadan kredi çekilmesine
- Bankadaki ticari mevduat hesabından kredi hesabına para aktarılmasına
- Bankadaki kredi hesabından ticari mevduat hesabına para aktarılmasına
- Banka Kredileri Hesabının kapatılmasına

4. İşletmenin bankalardan aldığı kredilere tahakkuk ettirilen faiz için yapılacak yevmiye kaydı aşağıdakilerden hangisidir?

a.		
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS. 300 BANKA KREDİLERİ HS.	XXX	XXX
b.		
102 BANKALAR HS. 642 FAİZ GELİRLERİ HS.	XXX	XXX
c.		
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS. 102 BANKALAR HS.	XXX	XXX
d.		
300 BANKA KREDİLERİ HS. 780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	XXX	XXX
e.		
300 BANKA KREDİLERİ HS. 642 FAİZ GELİRLERİ HS.	XXX	XXX

5. İşletme, bir bankadan % 20 marj temeline göre, senet karşılığı kredi alabilmek için toplam 625.000.000 lira nominal değerli alacak senedini teminat olarak vermiş ve aşağıdaki kaydı yapmıştır:

121 ALACAK SENETLERİ HS. -Teminattaki Senetler	625.000.000	
121 ALACAK SENETLERİ HS. -Cüzdandaki Senetler		625.000.000

İşletmenin verdiği senetler karşılığında bankadan çektiği kredi ile ilgili yevmiye kaydı aşağıdakilerden hangisidir?

a.		
100 KASA HS. 121 ALACAK SENETLERİ HS. -Teminattaki Senetler	625.000.000	625.000.000
b.		
100 KASA HS. 300 BANKA KREDİLERİ HS.	750.000.000	750.000.000
c.		
100 KASA HS. 300 BANKA KREDİLERİ HS.	625.000.000	625.000.000
d.		
100 KASA HS. 121 ALACAK SENETLERİ HS. -Cüzdandaki Senetler	500.000.000	500.000.000
e.		
100 KASA HS. 300 BANKA KREDİLERİ HS.	500.000.000	500.000.000

6. Teminat olarak verilen senetlerin, kredi alınmış bankaya borçluları tarafından ödenmesi halinde aşağıdaki yevmiye kayıtlarından hangisi yapılır?

a.			
121 ALACAK SENETLERİ HS. -Teminattaki Senetler	xxx		
300 BANKA KREDİLERİ HS.		xxx	
b.			
100 KASA HS.	xxx		
121 ALACAK SENETLERİ HS. -Tahsildeki Senetler			xxx
c.			
100 KASA HS.	xxx		
121 ALACAK SENETLERİ HS. -Teminattaki Senetler			xxx
d.			
300 BANKA KREDİLERİ HS.	xxx		
121 ALACAK SENETLERİ HS. -Teminattaki Senetler			xxx
e.			
102 BANKALAR HS.	xxx		
121 ALACAK SENETLERİ HS. -Teminattaki Senetler			xxx

7. Bankaların kredi talep eden müşterilerinden istediği belgelerden hangisinde işletmenin bilançosu ve gelir tablosu yer alır?

- Hesap vaziyeti
- Ticaret sicil belgesi
- Ticaret ve Sanayi Odası kayıt belgesi
- İmza sirküleri
- Şirket ana sözleşmesi

8. Bir anonim şirketin çıkardığı 2 yıl vadeli tahvillerin geri ödeme yılı geldiğinde yapacağı yevmiye kaydı aşağıdakilerden hangisidir?

a.			
100 KASA HS.	xxx		
405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER HS.			xxx
b.			
100 KASA HS.	xxx		
304 TAHVİL ANA PARA, BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ HS.			xxx
c.			
304 TAHVİL ANAPARA, BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ HS.	xxx		
405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER HS.			xxx
d.			
405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER HS.	xxx		
304 TAHVİL ANAPARA, BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ HS.			xxx
e.			
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	xxx		
304 TAHVİL ANA PARA, BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ HS.			xxx

9. Banka Kredileri Hesabına yapılan kayıtlarla ilgili olarak aşağıda verilen ifadelerden hangisi **yanlıştır**?

- Yatırılan paralar hesabın borcuna kaydedilir.
- Teminat olarak bankaya verilen senetler hesabın alacağına kaydedilir.
- Tahakkuk eden faizler hesabın alacağına kaydedilir.
- Çekilen paralar hesabın alacağına kaydedilir.
- Teminat olarak verilen senetler vadesinde banka tarafından tahsil edildiğinde hesabın borcuna kaydedilir.

10. Bankalardan alınan teminat mektupları hangi hesapta izlenir?

- Banka Kredileri Hesabının borcunda
- Banka Kredileri Hesabının alacağına
- Nazım Hesaplarda
- Bankalar Hesabının borcunda
- Bankalar Hesabının alacağına